

EL TREBALL AL WEB “FOTOGRAFIA A CATALUNYA”: UNA EXPERIÈNCIA COL·LABORATIVA.

Luz Gámiz i Albert Sierra

Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Agència Catalana del Patrimoni Cultural

1. Introducció (Albert Sierra)

La fotografia, des del primer daguerrotip que Ramon Alabern va portar a terme el 1839ⁱ fins a l'actualitat, ha tingut un paper destacat a Catalunya en tots els seus vessants. Com a document de la vida social, com a eina de coneixement científic, com a mitjà de comunicació i com a vehicle per la creació artística.

El sector fotogràfic, ric i divers, havia reivindicat en les últimes dècades una atenció especial. Aquest interès s'havia concretat en actes com les Jornades Catalanes de Fotografia (1980), les Jornades Imatge i Recerca des del 1990, el Llibre blanc del patrimoni fotogràfic a Catalunya (1996), les segones Jornades Catalanes de Fotografia (2008) o els estudis de 2009 i especialment el del 2011 sobre el sector que va endegar el CONCAⁱⁱ. També cal esmentar el treball del grup d'experts d'anàlisi del patrimoni fotogràfic català que entre 2011 i 2012 va promoure la Conselleria de Culturaⁱⁱⁱ

Partint d'aquestes bases, el 30 de desembre de 2014 la Generalitat signa un Acord de Govern^{iv} pel qual s'aprova el Pla Nacional de Fotografia. Aquest pla, que es desplega a partir d'una Comissió d'Impuls, vol atendre el patrimoni fotogràfic català històric i contemporani en els àmbits de la protecció, la conservació, l'acreciment, la investigació, el foment de la creació i la difusió. Per assolir-ho s'organitza en 10 eixos que abasten des de la creació d'una col·lecció nacional, fins a eines de difusió del patrimoni fotogràfic passant per la protecció, la restauració, la formació i la gestió.

El primer d'aquests eixos era dedicat a la creació d'un web de fotografia i s'encarregava aquesta tasca a l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural i el Museu Nacional d'Art de Catalunya.

En els primers mesos del 2015 els qui signen aquest article s'incorporen a aquest projecte. Albert Sierra com a responsable de Noves Tecnologies de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, i encarregat dels desenvolupament web, Luz Gámiz, com a autora del projecte "Museu Líquid de la Fotografia a Catalunya" de Luz Gámiz: presentat a la Universitat de Barcelona, l'any 2014 que serà pres com a base per a l'estructura i el desenvolupament del projecte.

En aquest moment comença un projecte que pretén bastir una presència digital online per al patrimoni fotogràfic català, tant l'antic com el contemporani, al voltant d'un web, però amb tota la dimensió d'un projecte digital complet, amb presència en tots els seus vessants.

Un projecte com aquest només es pot bastir a partir de la col·laboració entre institucions, i aquesta va ser una de les bases sobre les quals varem treballar. Les primeres setmanes de treball van servir per mantenir entrevistes amb les principals institucions copsar la seva opinió sobre la iniciativa i avaluar la seva disposició a la participació. La resposta va ser en gairebé tots els casos tremendament positiva i va permetre iniciar la definició del projecte amb la garantia d'una participació diversa i

ALABERN FOTOGRAFIA A CATALUNYA CRITERIS CATÀLEG RECURSOS APRENDRE ARA EXPOSICIONS VIRTUALS

— EXPOSICIÓ COMISSARIADA

Traços de llum

En les primeres fotografies, l'aura fa la seva última aparició en l'expressió fugissera dels rostres. És el que les fa tan melancòliques i incomparablement belles.

Walter Benjamin

VEURE EXPOSICIÓ

CERCA EN EL CATÀLEG

Fotògrafs

Pérez de Rozas Frederic Ballell Maymí Alejandra Carles-Tolrà Amadeu Mariné Vadalaco

QUI SOM CRÈDITS CONTACTE AVÍS LEGAL BLOC

Home de Fotografia a

d'alt nivell.

2. Un projecte dissenyat per al creixement col·laboratiu (Luz Gámiz)

2.1 Desitjos comuns fets realitat

Aquest projecte sorgeix com a resposta a una necessitat que havia estat formulada durant anys, tant per professionals de l'àmbit de la fotografia com per gestors del

patrimoni cultural; una plataforma per a la difusió del patrimoni fotogràfic català que permeti la seva consulta de manera unificada i global. Premissa gens subtil, si tenim en compte que tenim 35 milions de fotografies inventariades.

Arran de la seva versàtil idiosincràsia, el patrimoni fotogràfic es conserva en institucions de molt diversa índole, museus, arxius, biblioteques, filmoteques, entre d'altres, per la qual cosa pateix una gran dispersió. A aquesta circumstància hem d'afegir-hi la disparitat de criteris emprats a l'hora de desenvolupar els inventariats i les catalogacions, depenent del tipus d'institució custodiadora. En conseqüència, emprendre una política homogènia i comú sobre el patrimoni fotogràfic de Catalunya ha esdevingut una altra de les nostres principals premisses.

De manera paral·lela, Fotografia a Catalunya pretén ser la primera plataforma en línia que recull conjuntament la cultura generada al voltant del patrimoni fotogràfic català, anant més enllà dels catàlegs on-line i contemplant tot tipus de recurs que ajudi a l'aprehensió d'aquest. Així doncs, s'han tingut en compte tots aquells àmbits que poden estar estretament vinculats i que concerneixen a la teoria de la fotografia, a la seva conservació preventiva o als aspectes legals que afecten l'ús de fotografies.

En aquest sentit, aquest projecte digital aspira a incentivar la utilització de la fotografia patrimonial en la investigació acadèmica establint transversalitats cap a la resta de ciències socials. A promoure un hàbit en l'ús de la fotografia en les dinàmiques didàctiques formals i no formals, en escoles i centres d'ensenyament. Així com a crear una comunitat al voltant de la cultura fotogràfica, afavorint el sentiment de pertinença a la ciutadania, que faci servir aquesta plataforma per expressar-se i interactuar a través de la cultura fotogràfica.

Cal fer un esment específic del desig d'establir el desenvolupament del projecte sota una dinàmica de creixement i evolució constants. D'aquesta manera, la col·laboració amb museus, arxius, biblioteques, fundacions, etc., i amb els mateixos fotògrafs, és contínua i no puntual. És per això que no estem davant d'una selecció tancada d'obra ni de recursos al voltant de la fotografia.

2.2 Un projecte digital polièdric amb un eix molt definit

L'essència digital de la plataforma és una opció i no una solució. En primer lloc, perquè propicia una nova forma de relació entre l'observador i el llenguatge fotogràfic, amb el resultat d'una percepció més lliure a l'hora d'enfrontar-se a una

imatge pura, allunyada dels condicionants que han suposat la seva subjugació a paràmetres de mostra i d'anàlisi presos d'altres mitjans. En segon lloc tenim la versatilitat dels fluxos d'informació digital, que els atorga un caràcter multiplataforma, condició idònia perquè arribi amb la màxima efectivitat a tothom qui estigui interessat.

Com hem comentat abans, el projecte té com a eix incontestable el patrimoni fotogràfic a Catalunya, però es desenvolupa tenint molt en compte tota la cultura constituïda al seu voltant. L'accés a aquest eix, el catàleg de fotografies, s'ha plantejat sota tres paràmetres de recerca que responen a tres formes d'aproximació a una fotografia; l'autoria de la fotografia, o la cerca per fotògrafs, el tipus d'entitat que custodia la fotografia, o la cerca per institucions, i finalment, el conjunt al qual pertany, és a dir, la cerca per col·leccions. Promovent així, tres formes

The screenshot shows the website interface for 'FOTOGRAFIA A CATALUNYA'. At the top, there is a navigation bar with 'ALABERN FOTOGRAFIA A CATALUNYA' on the left and 'CRITERIS CATÀLEG RECURSOS APRENDRE ARA EXPOSICIONS VIRTUALS' on the right. Below this, a search bar is present with the text 'FILTRANT PER' and 'Trobats 109 resultats'. To the left of the main content area is a sidebar with filters: 'Institució', 'Tècnica', 'Llicència', and 'Dècada'. The 'Dècada' filter is expanded, showing a list of years from 1890 to 1960, with 1900 selected. The main content area displays a grid of search results. Each result includes a thumbnail image and a caption. The first row shows three results: 'Aleydis Rispa Sirena Louna 02' (2012), 'Aleydis Rispa N03' (2012), and 'Aleydis Rispa LR x LM (1998)' (2013). The second row shows three results: 'Museu Nacional d'Art de Catalunya' (1904), 'Museu Nacional d'Art de Catalunya' (1904), and 'Museu Nacional d'Art de Catalunya' (1904). The bottom of the page features a footer with 'QUI SOM CRÈDITS CONTACTE AVÍS LEGAL BLOC' and a 'Catalan' language selector.

Cercador del catàleg amb el menú desplegat i múltiples opcions

diametralment oposades d'aproximació al catàleg i, per tant, a l'obra fotogràfica.

Totes les fotografies es presenten amb les dades necessàries per a una interpretació idònia, conformant una fitxa que ha estat dissenyada tenint en compte, podríem dir, per què no, salvant, les grans diferències que condicionen la diversitat de la seva procedència. Estem parlant de museus, arxius, biblioteques, filmoteques, col·leccions privades ... i molts fotògrafs. La clau ha estat situar-nos una pas abans que es produeixi la d'influència, allà on les dades encara són comuns i essencials, deixant, d'aquesta manera, que sigui quan l'usuari decideix ampliar la informació i anar a la font quan accedeixi a una composició de la informació diferent en cada cas. Això és possible gràcies al fet que cada fotografia és una finestra que porta a la pàgina web de la institució o del fotògraf que ha proveït les dades. Un cop allà, és possible accedir a un inventari i catalogació fets sota els preceptes del tipus d'institució a què pertanyen, circumstància molt positiva a l'hora d'il·lustrar els diferents mètodes emprats per informar una fotografia. Gràcies a aquest fet fomentem una fluïda i constant col·laboració amb les institucions i els fotògrafs, i que tinguin una presència constant en la consulta al catàleg.

En el mateix ordre de coses, un plantejament que té en compte els múltiples perfils de qui serveix les dades i de qui les recupera, s'ha planificat el sistema de cerca i recuperació de les fotografies del catàleg per etiquetes. Tenint en compte que una fotografia és un document no textual, el sistema d'etiquetatge cobra especial significació. Aquest contempla una representació del contingut que té en compte tres agents fonamentals. D'entrada tenim les etiquetes que els professionals de la informació i la documentació ens proporcionen per a cada fotografia, després les que adjunten els autors dels documents a etiquetar, és a dir, els fotògrafs, finalment es té molt en compte i s'inclouen les etiquetes adients fruit de la prospecció en xarxes socials: l'etiquetatge social. Així doncs, aquesta aposta, gens comú, fomenta una resposta multifacètica i descentralitzada que té com a punt de partida l'entorn social i tecnològic, com a condicionant la qualitat multidimensional de la plataforma i com a objectiu promoure una localització i recuperació de la informació satisfactòries.

Al voltant d'aquest eix central hem constituït uns àmbits fonamentals per impulsar l'aprehensió i per seguir el desenvolupament del patrimoni fotogràfic a Catalunya. Aquests són un nodrit recull de recursos, un entorn educatiu, una agenda, un bloc, exposicions virtuals, a més de l'entorn de l'usuari que activarem en unes setmanes.

Els recursos es presenten sota tres grans àrees temàtiques; la teoria, la conservació preventiva i els aspectes legals que afecten l'ús de fotografies. Aquestes contemplen

diferents formats, prestant especial atenció als digitals; podcasts, vídeos, apps..., però sense obviar els tradicionals; llibres, catàlegs, revistes... En el segon cas, es promou la seva localització "física" oferint un llistat de biblioteques públiques on es poden trobar mitjançant el BIBLIOCAT, en cas que els reculli, o mitjançant fonts alternatives en el cas que no. El nombre de recursos creix cada dia, una de les fonts principals són les bibliografies que acompanyen les fotografies provinents de les institucions i els fotògrafs, una altra és la recerca pròpia.

L'entorn educatiu contempla l'aprenentatge de i amb fotografia. Ara per ara, presenta la forma d'un recull exhaustiu de les activitats didàctiques que ofereixen les institucions que formen part del projecte, així com tot tipus d'institucions culturals catalanes, que tinguin la fotografia com a objectiu o com a vehicle de l'aprenentatge. Aquest és un dels àmbits susceptible de ser modificat properament tant pel que fa a continguts com a funcionalitats, contemplant l'autoaprenentatge on line com una fita inexcusable.

Per acabar d'abastar la cultura fotogràfica, hem d'estar molt en contacte amb l'actualitat. L'agenda de Fotografia a Catalunya pretén recollir tots aquells esdeveniments relacionats amb el món de la fotografia que tenen lloc a territori català. Molts d'ells ens arriben a través de l'agenda cultural del Departament de Cultura de la Generalitat, altres tants mitjançant recopilacions de premsa pròpies, a través de les institucions que formen part del projecte o, fins i tot, són inclosos a petició d'institucions o particulars. El bloc discorre, igualment, molt en contacte amb l'actualitat, aquí es publiquen articles que tenen a veure amb els esdeveniments recents del món de la fotografia, però també troben el seu lloc articles divulgatius i

The screenshot shows the website 'FOTOGRAFIA A CATALUNYA' with a navigation menu at the top: ALABERN, FOTOGRAFIA A CATALUNYA, CRITERIS, CATÀLEG, RECURSOS, APRENDRE ARA, EXPOSICIONS VIRTUALS. On the left is a calendar for October 2016. The main content area lists several exhibitions:

- "LA RETIRADA" RECURS FOTOGràFIC DE LA RETIRADA REPUBLICANA DEL 1939**: Centre Cívic Pati Llimona, Des del 8/9/2016 fins al 8/10/2016.
- IX Biennial de fotografia "Xavier Miserachs"**: Diferents espais (Palafrugell), Des del 10/9/2016 fins al 9/10/2016.
- Exposició "Split images", d'Eduard Olivella**: Museu Palau Solterra (Torroella de Montgrí), Des del 11/6/2016 fins al 27/11/2016.
- Exposició "Imatges inesborrables. Un recorregut per l'arxiu de Miquel Graells". Fotografia**: Museu de la Mediterrània (Torroella de Montgrí), Des del 18/6/2016 fins al 12/12/2016.

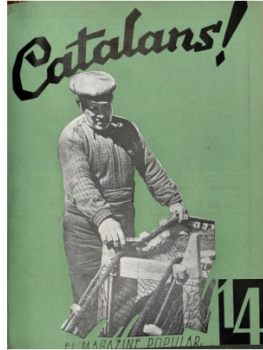
At the bottom of the page, there is a footer with the text: LA HISTÒRIA DE LA FOTOGRAFIA A CATALUNYA, Institut d'Estudis Empordanesos, QUI SOM, CRÈDITS, CONTACTE, AVÍS LEGAL, BLOC.

Al bloc es publiquen articles d'actualitat, divulgatius i

L'agenda permet fer una recerca d'esdeveniments per dates, també futurs i passats.

d'investigació.

Bloc

15.08.2016

JOAN ANDREU PUIG FARRAN

Tot i ser un dels reporters gràfics més prolífics a la Barcelona dels anys trenta, el nom de Joan Andreu Puig Farran ha passat fins avui del tot desapercebut. Durant els anys de la República va treballar amb regularitat com a fotoperiodista per a les publicacions La Humanitat, La Vanguardia, Esplai, o Última Hora, entre d'altres. El seu arxiu de plaques de vidre, que s'havia donat per desaparegut, el conserva la família.

PABLO GONZÁLEZ MORANDI. OBSERVATORI DE LA VIDA QUOTIDIANA

05.05.2016

Els inicis de la fotografia esportiva a la premsa catalana

Quan a les primeres dècades del segle XX la fotografia publicada a diaris i revistes començà a prendre el pols dels carrers i assajà nous llenguatges més enllà del retrat, l'edifici o el paisatge; l'esport va emergir com a un dels seus objectes preferits. Premsa, fotografia i esport, de fet, van retroalimentar-se de tal manera que, de bracet, esdevingueren tres factors determinants en l'adveniment de la nova cultura de masses.

ANDRÉS ANTEBI. OBSERVATORI DE LA VIDA QUOTIDIANA

05.04.2016

Pere Català i Pic, reivindicació d'un mestre oblidat

Pere Català i Pic és un dels noms propis indiscutibles de la història de la fotografia a Catalunya. Va ser una de les personalitats creatives més interessants del període d'entreguerres i, menys conegut fins ara, també del franquisme. Fou l'autor d'un dels cartells més cèlebres de la Guerra Civil, «Anitem el feixisme», tot i que la seva contribució al món de la fotografia, la publicitat i la cultura catalana fou molt més ambiciosa. Tal com ara es mostra per primera vegada a la biografia *Pere Català i Pic. Fotografia, publicitat, avantguarda i literatura, 1889-1971*, publicada per Rafael Dalmau Editor.

DANIEL VENTED (HISTORIADOR) I PABLO GIORI (AUTOR)

Les exposicions virtuals són l'element de divulgació per antonomàsia. Aquestes es presenten com a unitats temàtiques que arriben de la mà de professionals de la cultura amb disciplines d'origen molt diverses, traçant recorreguts transversals entre la fotografia i la resta de llenguatges artístics i de comunicació, i posant en comú els diferents tipus de patrimoni.

2.3 Una plataforma inclusiva com a resultat

Com hem anat veient, el web s'ha plantejat com una casa en la qual cada finestra és també una porta que s'obre, sempre, cap a una de les institucions o un dels fotògrafs que formen part del projecte.

Aquesta plataforma digital es presenta, per tant, com una eina de difusió posada al servei de cada un dels agents que la nodreix. Les institucions fan visibles les seves col·leccions, difonen els seus projectes expositius o d'investigació, les seves activitats i la seva oferta educativa. Els centres d'ensenyament donen a conèixer els seus programes educatius i, fins i tot, poden promocionar aquells alumnes que tinguin un especial potencial. Els fotògrafs presenten la seva obra imprimint un

segell personal a la selecció i visibilitzen els projectes en els quals han participat, com ara exposicions o publicacions.

Això fa que tothom qui estigui interessat en la fotografia per diferents motius, bé sigui gestor del patrimoni cultural, professor, estudiant de qualsevol nivell o disciplina, amants de la fotografia i, per descomptat, els fotògrafs, tinguin la possibilitat d'accedir de forma unificada a uns continguts que fins ara es trobaven molt dispersos. El resultat és un nombre molt satisfactori de visites així com una permanència notablement llarga en el web, que ens encoratja a seguir amb la nostra dinàmica de "work in progress" amb la meta de ser el testimoni del patrimoni fotogràfic i de tota la cultura que es va generant dia a dia en relació amb aquest. Altrament, som conscients que perquè sigui possible hem d'aconseguir que la presència del projecte Fotografia a Catalunya sigui consuetudinària en les

The screenshot shows the website interface for 'FOTOGRAFIA A CATALUNYA'. At the top, there is a navigation bar with the following items: ALABERN, FOTOGRAFIA A CATALUNYA, CRITERIS, CATÀLEG, RECURSOS, APRENDRE, ARA, and EXPOSICIONS VIRTUALS. On the left side, there is a search section titled 'FILTRANT PER' with a search box containing the word 'Cerca' and a magnifying glass icon. The main content area displays a grid of nine institution cards, each featuring a photograph and the name of the institution, with a 'MÉS INFO' link below each. The institutions shown are: Arxiu Nacional de Catalunya, Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, Museu Nacional d'Art de Catalunya, Arxiu Fotogràfic de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, Museu d'Art Contemporani de Barcelona, and Arxiu Comarcal del Garraf. On the right side, there is a vertical navigation element showing 'Pàg. 01'. At the bottom of the page, there is a footer with the following links: QUI SOM, CRÈDITS, CONTACTE, AVÍS LEGAL, and BLOC.

El catàleg permet tres formes de cerca: per fotògrafs, per institucions i per col·leccions, a banda de la cerca amb el menú de múltiples opcions seleccionables

dinàmiques d'institucions i fotògrafs, ja que són el nostre baluard.

ⁱ El Daguerreotip : l'inici de la fotografia] [cap del projecte: Jordi Serchs i Serra ; comissari Rafel Torrella] Catàleg de l'exposició realitzada a l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona del 13 de novembre 2014 al 28 de febrer de 2015. Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Arxiu Fotogràfic de Barcelona, 2014.

ⁱⁱ

http://conca.gencat.cat/web/.content/arxiu/publicacions/estudi_estat_perspectives_futur_fotografia/foto_cat_opt.pdf

ⁱⁱⁱ Document final que el grup d'Experts d'anàlisi del patrimoni fotogràfic català lliura al conseller de cultura, sr. Ferran Mascarell, en resposta al seu encàrrec de 18 de juliol de 2011. Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni. Inèdit

^{iv}http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/notapremsavw/279191/ca/departament-cultura-presenta-pla-nacional-fotografia-per-preservar-patrimoni-fotografic-catala.do